

herbolaris-saberuts, o amb astròlegs ensibornaires, i podien aprendre llurs termes.

Però hi ha entrebanc pitjor. Per damunt de tot és una etimologia d'òbvia impossibilitat fonètica: la reducció de MB a *m* és un fet bastant recent en alemany (no encara en a-al. mj.), per tant la base germànica antiga (com ho admet Wartburg i tothom) havia de ser WAMBA, i la MB s'havia de conservar intacta en tots els parlars occitans antics i moderns, llevat del gascó; però en aquest, i en català, la inicial w- s'havia de mantenir com a *gy-* i aquesta *g* no apareix enlloc; en fi un germanisme limitat al català i l'occità i absent totalment del francès fóra ja xocant, i fins Wartburg ha de reconèixer que l'àrea del mot no passa del Loire, si bé allega que n'apareixen disseminats alguns derivats en el Maine, alta Bretanya i Normandia. Però no és veritat: es tracta de les etimologies falses a què ja he alludit, o de mots enterament inconnexos (com el nom de vestit *gambais* que ja he rebutjat, i que ell posa després com a derivat a part, com a § II, incioent-ho així arbitràriament en el mateix article).¹

També se n'adonaren lingüistes més rigorosos, que respectaven més les normes fonètiques i semàntiques. Per això Schuchardt (*ZRPh.* XXI, 200n.) proposa partir d'un congènere de l'al. mod. *gaumen* 'paladar', seguit per Gamillscheg (*Rom. Germ.* I, 387). Però aquest xoca amb altres obstacles fonètics no menys greus: és arbitrari suposar, amb Gamillscheg, que un gòt. *GAUMA s'hauria canviat adés en *GAMA adés en *GALMA (d'on vindria oc. *galamoun*, mot que no és això sinó contaminació amb GULA) «perquè en llengua d'oc llavors no existia AU davant nasal» (¿i doncs *cauma*, *sau-ma*, *cauna*, *launa*...?); per si fos poc notem que tampoc el significat no satisfà; i que en llemosí, alvernès i del finès una GA- gòtic s'hauria canviat en JA-: però en realitat una variant amb *j-* no és present enlloc en aquest mot (cf. *jable*, *jardin*, *jairon*, *jarba* en els germanismes en GA- de l'oc. Nord).

En una zona Centre-Nord del domini occità, el mot *gamo* 'goll' apareix en una variant *vamo* o *bamo*, bastant estesa pel Roergue i l'Alvèrnia: Wartburg la registra, ultra l'Aveyron, a Ytrac, Limanha, Velay i Ussel; Dauzat estudia *vamo* «goître» a Vinzelles i assenyalen un cas de *vamon* id. en un doc. de 1398 escrit en francès al Puy. Dauzat i Wartburg semblen pendre-s'ho com una nova prova de llur etimologia germànica, quan en realitat haurien hagut de veure-hi un altra raó per dubtar de tot origen germànic, com sigui que w- va sonar sempre *ɥ* en tota llengua germànica antiga, mitjana i fins moderna —el pas al so de *v-* és una innovació recent i peculiar de l'alemany— i tots els germanismes romànics comencen per *gy-* (> en part *g-*); un germanisme amb *v-* només és possible en la zona de contacte (Suïssa, Lorena), on justament no hi ha res d'aquesta família, sense comptar que aquí hi ha *b-* bilabial en molts llocs (que no confonen les dues labials).

La triple inicial v/B/G és certament un problema i fóra una raó per pensar si no tenim ací un enigmàtic origen pre-romà; idea ben persuasiva tractant-se

d'un terme pastoral i muntanyenc. Hi he pensat seriosament, i m'hi encoratjava encara considerar que JUHubschmied (*VRom.* III, 104), amb aprovació i sobrepug de Jud (*ARom.* VI, 339, *VRom.* I, 201), trobaven casos d'alternança *ɥ/gɥ-* en relíquies gàl·liques, admetent-ho com a indicatiu que hi havia hagut una tendència local cèltica en aquest sentit: llavors podríem pensar si en la variant en *b-* i *v-* de *vamo/bamo/gamo* no hi ha el resultat de l'alternativa dialectal cèltica *ɥ-*; i per aquest costat ja no s'hi podrien veure objeccions cronològiques.

Realment la idea d'una etimologia pre-romana s'ha de pendre seriosament. Però el fet és que no s'ha trobat ni veig cap base etimològica en cèltic ni en els llenguatges anàlegs al sorotàptic. I és més convincent admetre que la variant en *v-* (*b-*) es deu a una contaminació. Poteser per part de la família del ll. *vomica*, ll. vg. *vomex* 'abscess', 'tumor purulent', 'posterna', 'bossa que rebenta', oc. ant. i cat. *vorm* 'malaltia mucosa i purulenta a la gola dels animals' i tota la família estudiada en el DCEC (GORMAR), particularment veg. II, 751a1, 751b2, 5, 30-3, 752a17, 50, 54, 752b7, 20, 25, 753a26, 59 i notes 7 i 11. Ço que tindria l'avantatge que, en aquesta família en vo-, davant la o, és natural que hi hagi la triple alternança *v-/b-/g-* que ens intriga.

Hi ha tanmateix un origen pre-romà? Cal mantenir oberta aquesta possibilitat versemblant. Però de la banda de l'àrab es presenta una versemblança més forta. I ¿per què no hauríem d'admetre aqueixa procedència, en coses en què tenen tanta influència els veterinaris, manescals, herbolaris saberuts i curandars amb pretensions d'encanteris i d'astrologia? Pel canal de l'escola medical i veterinària de Salerno, i els Estudis de Montpeller i Avinyó, va entrar molta terminologia àrabica en les terres d'Occitània i del català septentrional.

El fet és que en l'àrab *gamm-* hi ha una sèrie de mots que s'adapten perfectament al sentit i forma de *gamar*, i que pertanyeren a l'àrab parlat d'Espanya i d'Occident, igual que al clàssic i oriental. El verb *gamm* figura traduït «suffocare» (i «fureri») en el nostre *RMa.*, el seu intensiu *gammam* és «gèner la respiration, étouffer, suffoquer» en *RMa.* i en Boqtor, «étouffer» en l'àrab magrebí de la replega d'Hélot, i d'ací ve el substantiu *gamm* que Dozy (I, 226) assenyalava ja en el *Qartàs* marroquí medieval, i en altres fonts vulgars, amb el significat «chaleur étouffante, manque d'air».

D'ací sortia fàcilment l'ofec provocat pel goll, i tots els gams que afligeixen el bestiar i les persones. Hi ha encara *gammâm* 'boira', «brouillard» en *RMa.*, Hubert i el *Qartàs*, i això ens porta al neulir-se de les plantes, una de les accs. bàsiques del *gamar-se* català (*AlcM.*, § 2), mal que els ve de la *neula* NEBULA. Ni pensar que aquest mot, a l'àrab magrebí, li pogués venir des del romànic, car es tracta d'una de les grans arrels de l'àrab clàssic i de sempre, que hi té el sentit fonamental de 'tapar', 'afligir': tan àrabica que ja s'usa en l'Alcorà. Allí es llegeix *gamm* «anguish, affliction»,